

Ontwerp: A. J. J. HATTINGA RAVEN

J. M. RAGON OVER OCCULTE VRIJMETSELARIJ
EN DE
HERMETISCHE INWIJDING.

MET EEN INLEIDING DOOR OSWALD WIRTH.

UIT HET FRANS VERTAALD DOOR
A. J. J. HATTINGA RAVEN,
litt. Rom. Docta

Een moderne bewerking van het oudhollands, waarbij het
archaïsche taalgebruik is behouden.

Uitgave onder eigen beheer
2025

Voorwoord

De verborgen schat van de vrijmetselarij

door Geert Ziengs

We leven in een tijd waarin wetenschap en technologie ons leven grotendeels bepalen. Toch, onder de oppervlakte van die rationele wereld, blijft een verlangen bestaan naar betekenis en naar spirituele verdieping. Oude esoterische tradities – ooit dragers van diepzinnige kennis – lijken soms vergeten. Maar Jean-Marie Ragon, een vrijmetselaar en schrijver uit de 19e eeuw, was een van de eersten die begreep dat die oude kennis niet alleen bewaard moest worden, maar ook opnieuw betekenis kon krijgen voor de mens van zijn eigen tijd. Zijn werk vormt een brug tussen de inwijdingswegen uit de oudheid en de symboliek en rituelen van de moderne vrijmetselarij.

Jean-Marie Ragon (1781–1862) *de pionier van de maçonnieke esoterie*, was een Frans-Belgische vrijmetselaar en een van de vroegste filosofen binnen het maçonnieke denken. Zijn toetreding tot de vrijmetselarij vond plaats rond 1804, ten tijde van het Napoleontisch Keizerrijk. Ragon bekleedde verschillende functies in de loge en werd in zijn denken diepgaand beïnvloed door de rituele beleving in de wereld van de vrijmetselaars.

Hoewel Ragon dit boek al in 1845 schreef, is het verrassend actueel. Hij was ervan overtuigd dat ware kennis niet alleen uit boeken komt, maar ook door ‘inwijding’. Die gedachte nodigt uit tot een bredere manier van leren: niet alleen met het hoofd, maar ook met het hart. Voor wie zich wil verdiepen in de diepere lagen van symboliek en de spirituele wortels van de vrijmetselarij, is dit boek een waardevolle gids.

Ragon dacht in wat we nu ‘syncretische esoterie’ zouden noemen: een manier van denken die bruggen slaat tussen verschillende religies, filosofieën en spirituele tradities.

Hij geloofde in het idee van een oeroude, universele wijsheid (*prisca theologia*) die aan de basis ligt van alle grote tradities.

In zijn teksten verwijst hij regelmatig naar hermetische en gnostische bronnen, wat zijn brede kennis van de esoterische traditie onderstreept.

Volgens Ragon is de zogeheten “Koninklijke Kunst” van de vrijmetselarij in wezen gelijk aan de hermetische kunst van innerlijke transformatie. Vrijmetselarij is, in zijn ogen, een pad van bewustwording en persoonlijke groei.

Hij verwijst naar Elias Ashmole, een bekende 17e-eeuwse alchemist en vrijmetselaar, en laat zien hoe alchemistische symbolen terug zijn gekomen in de vrijmetselaars rituelen.

De term *Gouden Keten* (*Catena Aurea*), die Ragon gebruikt, verwijst naar dat idee van doorgegeven wijsheid, van meester op leerling, van generatie op generatie. Hoewel Ragon's invloed op de reguliere, ‘klassieke’ vrijmetselarij beperkt bleef, vonden zijn ideeën wel degelijk hun weg naar loges met een meer spirituele of mystieke inslag, zoals *Le Droit Humain* (gemengde vrijmetselarij) of de hogere graden binnen de Schotse Ritus.

Begrippen zoals ‘licht’ als innerlijke ervaring, of het idee dat in rituelen verborgen wijsheid schuilt, zijn mede dankzij Ragon blijvende thema's geworden in de esoterische uitleg van de vrijmetselarij.

Het boek dat u nu in handen heeft is geen handleiding voor rituelen en ook geen historisch verslag van loges. Het is eerder een filosofisch onderzoek naar de ideeën die achter de inwijdingstraditie schuilgaan.

Ragon baseert zich op een breed scala aan bronnen: van Pythagoras en de hermetica tot Paracelsus, Mesmer en de mysteriën van het oude Egypte.

De opbouw van het boek is encyclopedisch, elk hoofdstuk behandelt een specifiek thema of symbool, dat telkens wordt verbonden met de spirituele ontwikkeling van de mens.

De uitgebreide inhoudsopgave (pagina 201–207) geeft een goed beeld van hoe rijk en veelzijdig dit werk is.

Het laat zien hoe Ragon vrijmetselarij zag als hoedster van een universele, esoterische traditie.

Een bijzondere rol is weggelegd voor **Oswald Wirth (1860–1943)**, die het voorwoord bij dit boek schreef. Wirth – zelf een bekende vrijmetselaar – spreekt met grote waardering over zijn voorganger. Hij schrijft dat het dankzij Ragon was dat hij zich al vroeg in zijn leven kon oriënteren binnen de vrijmetselaars symboliek.

Voor Wirth zijn vrijmetselaarsymbolen geen versiering, maar poorten naar innerlijk begrip.

Zijn visie sluit daardoor nauw aan bij die van Ragon. Beide benadrukken dat symboliek geïnterpreteerd moet worden, dat het uiterlijke ritueel pas betekenis krijgt als het innerlijk wordt begrepen. Wirth's werk bleef tot ver na zijn dood invloedrijk in de esoterische en filosofische literatuur.

Tot slot is er nog een derde naam die dit boek tot leven heeft gebracht voor het Nederlandstalige publiek: **A.J.J. Hattinga Raven (?-1944)**.

Hij was een Nederlandse vertaler en esotericus, met een academische achtergrond in de Romaanse letteren (*litt. Rom. Docta*). Hattinga Raven vertaalde onder meer belangrijke theosofische werken zoals *Licht op het Pad* en *Inleiding tot Yoga* van Annie Besant.

Met zijn vertalingen bouwde hij een brug tussen de internationale esoterische traditie en de Nederlandse lezer.

Zijn vertaling van Ragon's werk wordt nog steeds geroemd om haar precisie en zorgvuldigheid.

Jean-Marie Ragon als oorspronkelijke auteur en denker, Oswald Wirth als symbolisch erfgenaam en duider.

De betekenis van dit boek wordt mede bepaald door de samenkomst van deze drie bijzondere figuren: en A.J.J. Hattinga Raven als vertaler en poortwachter voor het Nederlandse taalgebied.

Deze drie mannen vormden samen een schakel in een keten van overdracht, een 'Gouden Keten' van kennis, waarin oude inzichten niet alleen bewaard, maar telkens opnieuw geïnterpreteerd en doorgegeven worden.

Want esoterische kennis is geen statisch bezit; ze leeft in de ontmoeting tussen tekst, lezer en tijd, als erfstuk van een levende, symbolische traditie die nog steeds inspireert.

Door zijn verhaal in dit boek weer uit te brengen, (in een moderne bewerking van het oudhollands, waarbij het archaïsche taalgebruik is behouden) denk ik dat we daarmee handelen in de geest van deze bewogen schrijver.

Ontwerp: A. J. J. HATTINGA RAVEN

Inleiding

EEN GEHEIMZINNIG DOCUMENT

Als men de zonderlinge tekst geloven mag, die in 1753 naar een onvindbaar gebleven origineel gepubliceerd werd, dan moeten de Metselaren uit de XVe eeuw in hun midden occultisten van de eerste rang gehad hebben. Want in een dialoog, waarin verondersteld wordt dat Koning Hendrik VI van Engeland een Metselaar over de mysteriën der Maçonnerie ondervraagt, kan men het volgende lezen:

Vraag Wat is Metselarij?

Ant. — Metselarij is kennis der natuur, inzicht aangaande de macht die zij in zich sluit, en haar vele uitingen, in het bijzonder kennis van de getallen, maten en gewichten, zowel als van de juiste wijze om alle dingen ten bate van de mens aan te wenden, speciaal woningen en gebouwen van allerlei aard, evenals alle andere dingen, die tot het welzijn van de mens bijdragen.

Vraag Waar is zij begonnen?

Ant. — Zij begon bij de eerste mensen in het Oosten, die vóór de eerste mensen in het Westen bestonden, en, naar het Westen gaande, bracht zij daar aan de barbaren alle mogelijke gerieflijkheden in hun ongerief.

Vraag Door wie werd zij naar het Westen overgebracht?

Ant. — Door de Venetiërs (1), machtige kooplieden, die zich oorspronkelijk uit het Oosten in Venetië waren komen vestigen, ten behoeve van hun handelsbetrekkingen, die over de Rode Zee en de Middellandse Zee het Oosten met het Westen verbonden.

Vraag Hoe kwam zij in Engeland?

1) Blijkbaar verward met de Feniciërs.

2) Pythagoras. Op zijn Frans uitgesproken, kan deze naam best in het Engels zo neergeschreven worden, als de schrijver van de hierboven vertaalde tekst dit doet

Syrië en in alle landen, waar de Venetiërs de Metselarij ingeplant hadden, verblijf. Daar hij in alle maçonnieke Loges toegelaten werd, deed hij veel kennis op en daarna keerde hij naar Groot-Griekenland terug om er te gaan werken. Nadat hij zich aldus ontwikkeld had, werd hij een machtig adept van grote vermaardheid. Hij vormde een grote Loge in Groton*), waar hij velen tot Metselaar maakte. Sommigen hunner begaven zich naar Frankrijk, waar zij op hun beurt velen tot Metselaar maakten, en onder hen waren er, die in de loop der tijden de kunst naar Engeland overbrachten.

Vraag Onthullen de Metselaren hun kunsten aan anderen?

Ant. — Toen Peter Gower (2) rondreisde om kennis op te doen, werd hij eerst tot Metselaar gemaakt en vervolgens onderricht; zo moet een ieder eerst „gemaakt" worden, voordat hij zijn opleiding kan krijgen. Ten allen tijde deelden de Metselaren aan de Mensheid die bepaalde geheimen mede, welke van algemeen nut konden zijn; zij hielden slechts die geheimen achter, welke schadelijk konden worden, als zij in verkeerde handen vielen, en die, welke onbruikbaar waren zonder de toelichtingen, waarmede de mededeling ervan in de Loge gepaard ging, en verder die, waardoor de Broeders onderling het sterkst met elkaar verbonden zijn, dank zij het profijt en het gemak dat er voor de Broederschap uit voortvloeit.

Vraag Welke zijn de kunsten, die de Metselaren aan de Mensheid geleerd hebben?

Ant. — Die kunsten zijn Landbouw, Bouwkunst, Astronomie, Geometrie, Wiskunde, Muziek, Dichtkunst, Chemie, Staatsbestuur en Godsdienst.

Vraag Hoe komt het, dat de Metselaren erin slagen meer dan andere mensen te onderrichten?

Ant. — Zij alleen bezitten de kunst om nieuwe kunsten te ontdekken, een kunst die de eerste Metselaren van God ontvingen, en dank zij dat vermogen vinden zij de kunsten die hen aantrekken, en tevens de juiste methode om ze te onderrichten. De andere mensen danken hun ontdekkingen slechts aan het toeval en dientengevolge vermindert de waarde ervan voor hen.

Vraag Wat verhalen en verbergen de Metselaren?

Ant. — Zij behouden zich de kunst voor nieuwe kunsten te ontdekken, wat in hun eigen voordeel is en hun tot eer strekt: zij behouden zich de kunst voor geheimen te bewaren, opdat de wereld niets voor hen verborgen kan houden. Zij behouden zich de kunst voor wonderen te verrichten en toekomstige dingen te voorspellen, opdat slechte mensen van die kunsten geen misbruik kunnen maken; ook behouden zij zich de kunst voor van transmutaties, de middelen

1) *Croton*

om het vermogen van Abrac 1) te verwerven, de gave om goed en volmaakt te worden zonder toevlucht te nemen tot angst of hoop, en tenslotte de universele taal der Metselaren.

Vraag Zouden de Metselaren erin toestemmen mij die kunsten te leren.

Ant. — Men zal ze u leren, als gij ze waard zijt en als gij geschiktheid toont om er u in te bekwamen.

Vraag Zijn alle Metselaren in het bezit van kennis, die die van andere mensen te boven gaat?

Ant. — Neen. Zij hebben alleen maar het recht en de gelegenheid om meer dan andere mensen kennis op te doen, maar velen missen de geschiktheid, en een nog groter aantal schiet te kort door gebrek aan de nodige vaardigheid, die voor het opdoen van welke kennis ook onmisbaar is.

Vraag Blijken Metselaren beter te zijn dan andere mensen?

Ant. — Sommige Metselaren zijn niet zo deugdzaam als andere mensen maar meestal zijn zij beter dan zij geweest zouden zijn, als zij geen, Metselaren geweest waren.

Vraag Houden Metselaren innig veel van elkander, zoals beweerd wordt?

Ant. — Ja zeker, en dat kan ook niet anders, want goede, nobele mensen die elkaar als zodanig kennen, houden vanzelf des te meer van elkaar, naarmate zij beter zijn.

Dit geschrift werd voor het eerst te Londen in het Gentleman 's Magazine van September 1753 gepubliceerd. Daarna werd het in de bijlagen van het Livre des Constitutions, 3de uitgave en volgende, overgenomen, waaruit blijkt dat de Engelsche Groot-Loge het voor echt hield. Krause, van zijn kant, meende er de oudste tekst in te zien betreffende oorsprong, wezen en doel der Vrijmetselarij, en in zijn groot werk, getiteld: Die drei altesten Kunsturkunden der Freimaurerbruderschaft (Dresden, 1811) wijdt hij er een bespreking aan. De jongere geschiedschrijvers over Vrijmetselarij hebben zich strenger getoond. Zij verdenken een ondeugende talenkenner uit de XVIIIe eeuw van, het bewuste gesprek, dat zogenaamd door Hendrik VI zelf geschreven is, van a tot z. bedacht te hebben.

Wat dit punt betreft, is de legende al te naïef en niemand is ooit dupe geworden van het opschrift op het document, luid als volgt: "Enige vragen en antwoorden betreffende het Mysterie der Metselarij, neergeschreven door koning Hendrik, de zesde van die naam, en op bevel

1) De macht om talismannen te wijden

van Zijne Hoogheid getrouw door mij, Johan Leylande, Antiquarius, gekopieerd".

Sinds de opheffing der kloosters was deze J. Leylande door Hendrik VIII belast met het opzoeken van boeken en handschriften, die bewaard moesten blijven. Hij betitelt de koning niet als Majesteit, wat een anachronisme zou geweest zijn. Daarentegen is het document in een archaïsche taal gesteld, die het oud-Saksisch nabijkomt, en als de schrijver alles verzonnen heeft, dan heeft hij blijk gegeven van een zeldzame vindingrijkheid door van Pythagoras Peter Gower te maken en de Feniciërs door Venetiërs te vervangen. Per slot van rekening staat de criticus verstomd en vraagt zich af, of misschien de een of andere adept uit de XVe eeuw het vermeende gesprek samengesteld heeft, waarvan de wijsgeer John Locke de 6 Mei 1696 een afschrift aan een ongenoemde correspondent zou hebben gericht. In deze zendbrief, waarvan het origineel nooit is afgedrukt, wordt beweerd dat de kopie van Leylande in de Bodleyaansche Bibliotheek bewaard wordt, waar, niettegenstaande aanhoudende en nauwgezette nasporingen, niemand haar

ooit heeft kunnen ontdekken. De tussenkomst van Locke is des te twijfelachtiger, daar men aan hem de verklarende aantekeningen en het glossarium, die het document vergezellen, toeschrijft: met de bedoeling het toegankelijker

te maken voor Lady Masham, die zo verrukt is over de Vrijmetselarij, dat zij het meer dan ooit betreurt geen man te zijn, geschikt bevonden om in de broederschap te worden opgenomen.

Dat al in 1696 een vrouw zo warm liep voor Vrijmetselarij, is moeilijk verklaarbaar. De kwestie kwam toen nog zo weinig ter sprake! Die kwam pas later in de mode. De redacteur van het Gentleman 's Magazine is dus niet gelukkig geweest met zich op Locke te beroepen, maar de tekst op zichzelf blijft een probleem, en het is begrijpelijk dat Früodel hem waardig gekeurd heeft er in een van zijn laatste werken

(Der Freimaurerische Gedanke und seine Berechtigung, Leipzig, 1898) een nadere beschouwing aan te wijden.

Het Maçonnieke geheim

Het raadselachtige document in middeleeuwse trant daargelaten, waarmee wij de lezer zo juist voor het eerst in kennis hebben gebracht, is het buiten twijfel, dat de oude Vrijmetselaren aan hun broederschap een geheime traditie toekenden. In de XVIIe eeuw echter en in het begin van de XVIIIe beperkten de mysteriën der Freemasons zich alleen tot rituele overleveringen en tot enkele symbolen, die slechts uit het oogpunt der meest gangbare moraal verklaard werden. De mensen, die zich toen in de Vrijmetselaarsorde lieten opnemen, om daarna in allerlei geheimzinnige begrippen onderrichtte worden, voelden zich teleurgesteld, gelijk de Rozekruiser-Alchemist Elias Ashmole, die in 1646 niet kon vermoeden, dat de Metselaren uit Warrington hem de sleutel tot de Steen der Wijzen in handen hadden gegeven. Zij wisten zelf niet hoe die sleutel te hanteren, en de geleerde archeoloog, die de geschiedschrijver van de Orde van de Kousenband werd, nam zijn maçonnieke inwijding nooit ernstig op. Niettemin is die in werkelijkheid zeer onverschillige geleerde doorgegaan voor de stichter van de moderne Vrijmetselarij, waarvan het heette dat hij de opkomst in 1717 had voorbereid. Een legende, die de maçonnieke geschiedschrijvers, als zovele andere, maar al te gemakkelijk aanvaard hebben, tot op de dag, waarop de in een geest van streng historisch onderzoek verrichte nasporingen de bedrieglijke waarschijnlijkheden, waarop men te goeder trouw gemeend had te kunnen voortbouwen, kwamen omverwerpen.

Het is nu een erkend feit, dat de operatieve Metselaren aan hun speculatieve opvolgers slechts een erfdeel achterlieten, dat tot een hoop armzalige rommel zonder veel waarde gereduceerd was, maar die overblijfselen, die op de in de wetenschap van zijn tijd geschoolde mens een zo zielige indruk maakten, waren inde ogen van de

naïeve getrouwen van het maçonnieke geloof van onschatbare waarde.

Want de Vrijmetselarij is in wezen religieus. Dat is terug te brengen

tot een ver verleden, waarin alles op godsdienstige wijze verricht werd.

In daar ligt de met het beroep verwante godsdienst van de makers de gewijde bouwwerken bewaard, een godsdienst die niet sterven wilde.

In de middeleeuwen deed zij zich gelden in de bouw der kathedralen. Wat betekende zij toen in de harten der kunstenaars, die voor de glorie van de Opper-Bouwmeester van het Heelal arbeidden Het is niet mogelijk er ons een juist begrip van te vormen, bij afwezigheid van elk document behalve het stenen kunstwerk, stom voor de profane mens, doch welsprekend voor de ingewijde, die weet hoe het te doen spreken.

Zij die de stenen boeken, die Victor Hugo als bij intuïtief zag, optrokken en in steen gehouwen hebben, bezaten een kennis, die niet tot de techniek der bouwkunst beperkt bleef. Het schijnt, dat niets wat de meest bespiegelende geesten van hun tijd bezighield, hun vreemd was.

Zij waren vertrouwd met de symbolen uit de Hermetische wijsbegeerte, en het grote belang dat zij aan de getallen hechtten, uit zich heden ten dage nog in de geijkte leeftijd, waarmee de Vrijmetselaren volgens hun graad rekening houden. Sommige pythagoreïsche leerstellingen vonden dus een gunstig onthaal bij de bouwers der middeleeuwen, die dus best de wijze uit Croton hebben kunnen eren, al verminkten zij ook zijn naam, die zoals hierboven gezegd is, later in Peter Gower gesplitst werd.

Bovendien hielden de oude Metselaren zich, bewust of onbewust, met magische praktijken bezig. Zij openden de werkzaamheden van hun bijeenkomsten met oproepingsriten, die onvervalst tot in het midden der XVIIIe eeuw bewaard bleven. Door wat voor magie wordt een willekeurig lokaal in een heiligdom herschapen, bezielde door de werkelijke tegenwoordigheid van de Grote Bouwheer des Heelal? Het maçonnieke ritueel geeft het antwoord: schakel elke gemeenschap met de buitenwereld uit; zie toe, dat gij alleen onder ingewijden zijt. Trek, nadat die voorzorgsmaatregelen nauwkeurig in acht genomen zijn, op de vloer in het midden van de zaal een rechthoek volgens de verhouding 3 bij 4; plaats aan de binnenzijde van dit langwerpige vierkant de werktuigen en de emblemen van de graad en zet er de drie lichten omheen: het ene in het Oosten, het andere in het Westen en het derde in het Zuiden. Als dit gedaan is, kan de voorzittende Meester de slagen geven, die door de beide opzieners te midden van de devoten inkeer der

aanwezigen herhaald worden. Bij die oproep daalt de Geest neer, om de Loge te bezielen, door onzichtbaar in haar midden te vertoeven tot aan de rituele sluiting der werkzaamheden, die het verdwijnen van elk materieel spoor van het langwerpig vierkant, dat als magische cirkel dienst gedaan heeft, met zich brengt. Dan verliest de plaats de bijeenkomst haar gewijd karakter en komt opnieuw vrij voor haar profane bestemming.

De Freemasons der XVIIe eeuw hadden nog slechts een zeer vaag begrip van het magische karakter van hun ceremonieel, waarover zij krachtens hun traditie strikte geheimhouding moesten bewaren. Er bestond dus een tijdperk, waarop de verspreiding ervan gevaarlijk zou geweest zijn. De Metselaren uit de middeleeuwen waren zich zeer zeker van de onrechtzinnigheid van hun mysteriën, die tot erediensden voorafgaande aan het Christendom terug te brengen waren, bewust. Ongetwijfeld waren zij goede Christenen, maar hun geloof dekte niet op alle punten de heerszuchtige dogmatiek der godgeleerden. De bouwers waren kunstenaars en hun godsdienstig gevoel werd veel meer door de Kunst en haar eeuwige wetten beziel, dan door de prediking der monniken, die in hun ogen in zedelijk overwicht te kort schoten. Uit de beeldhouwwerken der kathedralen spreekt soms inderdaad een wrede spot ten opzichte van de geestelijkheid.

Naar alle waarschijnlijkheid hadden de oude bouwgiilden dus geheimen van godsdienstige aard. Toch is het nooit nodig gebleken den geheimen godsdienst der Metselaren in een leerstelsel te formuleren. Niemand onderwees erin, maar sommigen vermoedden het en voelden het vaag in hun binnenste. Op die wijze bleven onuitgedrukte begrippen voortleven en eeuwenlang zijn zij blijven smeulen zoals het vuur onder de as. Daar ligt het ware geheim van de Vrijmetselarij, het geheim dat zij bezit als een schat, die men haar toevertrouwd heeft, zonder dat zij er precies de waarde van kent. De Vrijmetselarij is geestelijk rijker dan alle kerken en alle inwijdingsorden te samen, maar haar rijkdom ligt niet ter beschikking van de eerste de beste. Zij is slechts voor de ware Ingewijde toegankelijk, die door het behakken van de ruwen steen geleidelijk opgeklommen is tot aan de kroon van de Steen der Wijzen.

DE INWIJDING

Het maçonnieke geheim is nooit verbreid, om de eenvoudige reden dat het niet overdraagbaar is. Het bestaat niet uit een vastgelegde leer, uit een verhandeling over verheven wijsbegeerte, en nog minder uit voorschriften in verband met Alchemie, Kabbala of ceremonieel Magie. De Ingewijde moet in zichzelf al de kennis, aan de Inwijding eigen, ontdekken. Om tot Leerlingschap te worden toegelaten, moet hij alle metalen afleggen, d.w.z. zich ontdoen van alles, wat hij kunstmatig heeft kunnen verkrijgen. Na aldus in zijn geest schoonschap gemaakt te hebben, daalt hij in zichzelf af, absoluut van de buitenwereld afgesloten.

Deze eerste bewerking van de Steen der Wijzen voert tot de duisternis van de kamer van overpeinzing of tot het zwart der Hermetisch, een kleur die de boodschapper is van een goed begin. Inderdaad zou niets kans van slagen hebben, als het sujet er niet toe kwam zich van de uiterlijke wereld los te maken, om er vervolgens door het inwijdingsproces van af te sterven. Hij kan niet eerder tot het leven van de Ingewijde ontwaken, alvorens hij van zijn profane bestaan afgestorven is.

In de Vrijmetselarij sterft de kandidaat symbolisch in enkele minuten, zonder smart noch moeite. De rituele formaliteit maakt wat indruk op hem, dat is al. Met de ware Inwijding is het anders gesteld, want het valt moeilijk voor goed van de profane wereld af te sterven. In de praktijk slagen wij er nooit geheel en al in, en dat is de reden, waarom onze inwijding altijd onvolmaakt blijft.

Op de langen duur en soms pas op onzen oude dag voltrekt zich de losmaking in voldoende mate, dat wij er de zegen van beseffen. Dan eerst aanschouwen wij eindelijk in het diepst van onszelf, terwijl wij ons Ik, dat terugwijkt, achtervolgen, het mysteriën de onzegbare Eenheid.

Die gewaarwording zal ons doen verstommen: men voelt, maar men zwijgt, uit vrees iets te profaneren. Alles wat met de werkelijke inwijding in verband staat, ontsnapt aan de vaste regels van

het gesproken woord, ten minste aan het proza der woordkunstenaars, want de dichters weten nog nu en dan de levende gedachte op te roepen, — de gedachte die zich niet in woorden kerkeren laat. Die gedachte blijft naar binnen gekeerd, esoterisch, en heeft niet de minste behoefte zich in ijdel geredeneer, dat haar, misvormend, slechts zou verraden, aan de buitenwereld prijs te geven.

Het ware geheim der Ingewijde berust dus op een onzegbare esoterie, waarnaar allegorieën en symbolen evenwel kunnen verwijzen. Daaruit volgt, dat de Inwijding in intellectueel opzicht leert, hoe te lezen en te schrijven, d.w.z. om het gewijde schrift te ontcijferen — het kleed van de beelden, die de levende gedachten onthullen.

Maar, door de neofiet de bron van het Ware Lichtte, tonen, bepaalt zij zich niet tot het verlichten van de geest, tot het doen vallen van de blinddoek der profane onwetendheid. Wij leren denken, om er ons op te kunnen toeleggen, goed te leven, door de taak die het leven ons oplegt, trouw te vervullen. Dat is de tweede graad van de Inwijding, de overgang van de Loodlijn naar het Waterpas, een raadselachtige formule, die echter buitengewoon veelzeggend is voor de Leerling, die waard geworden is om aan de arbeid der Gezellen deel te nemen. Laat ik volstaan met erop te wijzen, dat de Loodlijn het schietlood draagt, dat ons aanspoort in onszelf af te dalen en ons in alles te verdiepen, wat zich aan de beginneling opdringt. Zodra echter de zelf-arbeid voldoende voortgang heeft gemaakt, rijst de vraag naar een dieper samengaan en dit komt onder de hoede van het evenwichtige Waterpas tot stand. Deze vluchtige aanduiding beoogt niet meer dan de weg te wijzen naar de vele gedachten, die twee van de werktuigen bij een werkelijk bezonnen Vrijmetselaar kunnen doen opkomen.

Wel is waar is de symboliek in onzen tijd een dode taal, maar het is niet altijd zo geweest. Wij kunnen niet anders denken dan als logici, getraind in een eenzijdig en betreurenswaardig alledaags rationalisme. Onvatbaar voor de poëzie der dingen, zijn wij de innerlijk verlichtende bespiegeling vergeten, en wanneer wij beweren ons te laten inwijden, storten wij ons in boeken, waarvan wij dingen eisen, die zij ons onmogelijk geven kunnen.

De methode is verkeerd: men moet de Inwijding in zichzelf Zoeken. Een instelling zoals de Vrijmetselarij kan haar niet anders dan symbolisch geven, naar de letter, die dood blijft, indien de ontvanger niet in staat is zich met de leven gevende geest van de taal der symbolen te vereenzelvigen. De Maçonnerie toont en verkondigt aan onze tijdgenoten geheimzinnige dingen, die niet meer aan hun geesteshouding beantwoorden, zo zelfs dat zij er maar

al te vaak tot hun eigen schade geheel door uit het veld geslagen worden. Maar denkt eens terug aan de eeuwen, waarin de verbeelding nog niet afgestompt was, waarin zij, jong en vurig, klaar stond om alles te voorvoelen. Wat moet toen wel de uitwerking van een maçonnieke inwijding geweest zijn? Wat gewekt moet worden, dat is ons beeldend vermogen. Wij moeten opnieuw leren juist te verbeelden.

Ook nu nog omlijnt het maçonnieke ritueel een glashelder programma voor de Ingewijde, die de heilige woorden weet te spellen. Laten wij beginnen met ons te zuiveren; laten wij er ons aan wennen het verkeerde te ziften en meedogenloos van ons te wijzen, gewapend met het zwaard van de strengste vernietigende logica. Laten wij ons daarna voor de denkbeelden openstellen, die de toets van een streng onderzoek hebben doorstaan. Laten wij ons vastklampen aan datgene wat zich als van zelf sprekend aan ons opdringt, en dus geleidelijk een solide intellectueel gebouw optrekken, dat op een rots van onverwoestbare overtuigingen rust en monumentaal omhoog rijst. Het gaat er niet om, dat de Ingewijde op goed vertrouwen een traditionele leerstelling moet aanvaarden. In zijn hoedanigheid van Vrij-Bouwer of Vrijmetselaar moet hij zich inwijden in de beginselen en de wetten van de kunst om verstandelijk op te bouwen; daarna moet hij de voorschriften met onderscheidingsvermogen toepassen, vooral wat de keus der materialen betreft, want als de gebruikte steen gebreken vertoont, mist het schoonste bouwwerk zijn wezenlijk doel.

De ongeduldige, die geen goede leerschool hebben gehad, aanvaarden de eerste de beste materialen en haasten zich om een aantrekkelijke gevel in wankelbaar evenwicht te brengen. Op die manier rijzen de stelsels uit de grond, die beweren alles te kunnen verklaren, door zich op overleveringen de ene al wonderbaarlijker dan de andere te beroepen. Dat is de dwaling, waarin de pausen van het Occultisme, die aan de weg timmeren onder het mom van grote ingewijden, vervallen, zonder dat zij ook maar de geringste graad der ware Inwijding hebben bereikt.

Die ware Inwijding is in het minst niet kabbalistisch en wordt niet van mond tot oor als een overdraagbaar geheim doorgegeven (Kabbala betekent overlevering in bovengenoemde zin).

Er bestaat geen Kabbala in de Maçonnerie, want de traditie, die de Meester-Metselaar in zichzelf moet doen herleven, wordt hem niet van buitenaf bijgebracht. Wel geeft men de Leerling de eerste letter van het heilige woord, maar hij moet de tweede raden om de derde te krijgen. Men toont hem afbeeldingen; indien zij de nieuweling niets zeggen, des te erger voor hem: hij zal nooit verder komen

en nooit anders dan louter symbolisch, d.w.z. volgens de dode letter en niet in geest en in waarheid, ingewijd worden.

De Vrijmetselaar moet zijn inwijding in zichzelf zoeken, door middel van een verdieping, die hen aan het eind van een moeizame loopbaan in de Middelste Kamer brengt, het heiligdom van de totale onthulling waar men de zuivere opbouwende wijsheid, gepersonifieerd in Hiram, de Meester, die in eiken volmaakten Ingewijde herleven moet, putten kan. Het is buiten twijfel voor een symbolenkenner, dat de Vrijmetselarij waarachtige Inwijding doorgeeft, waarbij vergeleken alles wat zich onder die naam vermomt, slechts armzalig kinderspel is. Maar nagenoeg de ganse Vrijmetselaarsschaar stelt zich tevreden met het ceremonieel, met de rituele wijding en de kentekens, aan de verkregen graad eigen. Dat is maar een afschaduwing der Inwijding, een schijnbeeld ervan, dat slechts in al te zeldzame uitzonderingsgevallen tot leven ontwaakt.

Is het altijd zo geweest? Waren de werkelijke Ingewijden in de middeleeuwen talrijker dan in onzen tijd? Hoe kan men hierop een antwoord geven, waar bewijsmateriaal ontbreekt? De Maçonnerie valt pas sinds twee eeuwen binnen onzen waarnemingskring, en die twee eeuwen vormen de kinderjaren van de huidige instelling, die in 1717 uit een oudere, toen zieltogende organisatie geboren werd. Bovendien heeft de moderne Maçonnerie zichzelf tot nu toe nooit begrepen; men heeft haar in de loop der laatste dertig jaren door geëigende geschriften voor haar getrouwen verstaanbaar moeten maken. Men vindt nu zowat overal Vrijmetselaars, die hard werken aan hun werkelijke inwijding. Zij vormen nog maar een keurbende, die onder de grote massa der profaan gebleven niettegenstaande hun kleine beetje geijkte rituaalkennis, verloren gaat. Maar zou er geen gist zijn in het deeg? Het schijnt wel, dat een opbloei van het inwijdingswezen der Vrijmetselarij in voorbereiding is en dat de instelling van 1717 een hervorming zal ondergaan, om beter aan de eisen der toekomst te kunnen beantwoorden.

OCCULTE WETENSCHAPPEN

Het is bekend, dat in het begin der XVIIIe eeuw meer dan één liefhebber van geheimzinnige kennis tot de Vrijmetselarij kwam, in de hoop daar onderricht te krijgen in het grote geheim der Wijzen. Zij die brandden van nieuwsgierigheid in verband met Alchemie, Kabbala of Magie, werden dan diep teleurgesteld. Het hoog geroemde geheim scheen hun onbetekenend en sommigen beklaagden zich erover, dat zij bekocht waren J).

De Angelsaksische Maçonnerie zonderde zich bovendien zeer spoedig af in een nauwgezette beoefening van het rituaal, zonder zich om een diepgaande vertolking der symbolen of het esoterische wezen der inwijding hoegenaamd te bekommeren. Het was voor de Latijnse verbeelding weggelegd, om in de Maçonnerie een voortleven van de mysteriën der oudheid te zoeken. Zij werd daarin aangemoedigd door de abt Terrasson, die na 1731, korten tijd dus na de invoering van de moderne Maçonnerie in Frankrijk, *Sethos, Histoire ou Vie tirée des monuments anecdotes de l'Ancienne Egypte*, uitgaf. De Egyptische vorst, de held uit de roman, maakte in het hart der Groote Pyramide ontzettende beproevingen door, en de dramatische beschrijving daarvan deed de Vrijmetselaars beschaamd staan. Zij vonden hun kort verblijf in een donkere kamer en de drie symbolische reizen in de Loge rondom het langwerpige vierkant hoogst armzalig. Geïnspireerd door Apuleius, die in zijn *De Asino Aureo* melding maakt van de loutering door de elementen, die de abt Terrasson op fantastische wijze ten tonele had gevoerd, herzagen de Franse Metselaren uit de XVIIIe eeuw het oorspronkelijke

*1) Dr. William Stukeley liet zich de 2en Januari 1721 te Londen inwijden, in de hoop in de Loge voorlichting te ontvangen over de mysteriën der oudheid. Ondanks zijn teleurstelling bleef hij aan de Vrijmetselarij verbonden. Anders was het met Samuel Prichard, die de maçonnieke inwijding voor bedrog hield en in 1730 een werk het licht deed zien, getiteld *Maçonnerie Dissectie*, me de bedoeling te voorkomen, dat zijn tijdgenoten zich door de Vrijmetselaren lieten exploiteren.*

Engelsche ritueel, door proeven in te lassen, bestemd om de kandidaat door Aarde, Lucht, Water en Vuur te louteren. Deze volgorde is niet die van de Egyptische inwijding, die de abt Terrasson zo goed mogelijk weder opgebouwd heeft, want Sethos begint wel bij de Aarde, maar daarna gaat hij door Vuur, Water en Lucht. Nu heeft men bevonden, dat die zogenaamd Egyptische volgorde absoluut niet met het Inwijdingsprogramma klopt, zoals dat ons in de achtereenvolgende bewerkingen van de Steen der Wijzen door de Hermetische wijsgeren geschetst is. In de Alchemie wordt het preparaat door bederf zwart (Aarde), daarna neemt het door vervluchtiging (Lucht) een reeks verschillende tinten aan; vervolgens wordt het door afwassing (Water) wit en ten slotte rood door geleidelijke aanwakking van het Vuur. Waren onze ritueel herzieneren dus in de Hermetische leer ingewijd? Het enige, wat men met zekerheid zeggen kan, is dat zij het ritueel gewijzigd hebben, niet om het te veranderen, maar om het te volmaken, door er beslist het karakter van een inwijding aan te geven. Wie is de maker van het ritueel, dat de XVIIIe eeuw ons nagelaten heeft? Niet iemand, die men met name noemen kan. De handleidingen voor de symbolische graden waren in manuscript en werden ten dienste van nieuwe Loges overgeschreven. Het schijnt, dat de kopiisten ze langzamerhand aan de in zwang zijnde aspiraties betreffende de inwijding hebben aangepast, waarvan de echo onbewust in hen weerklank vond. Een instinctief inzicht leidde hen bij de keuze der symbolen, die in de gewenste sfeer pasten. Als men geen rekening houdt met de inspirerende stuwkracht der collectieve dromen, valt inderdaad op het gebied van de openbaringen van het genie niets te verklaren. Een tekst, die zonder slaafsheid met geringe in allen eenvoud gemaakte wijzigingen gekopieerd wordt, evolueert. Als hij de drager is van een geest, die niet ten volle tot uitdrukking is gekomen, dan gaat hiervan op de overschrijver, die naar rectificatie streeft, een bepaalde suggestie uit. Elke gemeenschap als geheel beïnvloedt al wat haar toebehoort, en evenals de katholieke liturgie meer het werk van de Kerk is, dan van de een of ander harer vertegenwoordigers, zo moet men ook het maçonnieke ritueel aan de maçonnerie toeschrijven, en niet aan een van haar adepten in het bijzonder. Inderdaad heeft geen een van de maçonnieke schrijvers der XVIIIe eeuw zich met het ritueel van de drie eerste graden, die toen niet in tel waren, beziggehouden. In plaats van ze te hervormen, hebben die verlichte schrijvers nieuwe uitgedacht, waarbij hun

schitterend fantasie vrij spel had. Zo ontstonden ontelbare graden, de een, helaas! al minder inwijdingsvol dan de ander. De graden, die de Schotse Ritus hiervan behouden heeft, zijn uit historisch oogpunt niet van belang ontbloot, maar zij volgen elkaar zonder enig verband op en om er opbouwende waarde aan te geven, heeft men ze tot de esoterie van de drie fundamentele graden moeten terugbrengen.

Men heeft de hiërarchische waarde ervan tot nieuw leven gewekt, nu deze tot voorwendsel dient voor een herhaling van het onderricht, dat de Vrijmetselaren in hun hoedanigheid van Leerling, Gezel en Meester hadden moeten krijgen. In onze tijd beweert men in de hogere graden niets anders te zoeken dan het ware Meesterschap. Anders was het in de eeuw van Voltaire, toen de Franse verstands aristocratie het maçonnieke rituaal absoluut niet kon waarderen, omdat de mentaliteit uit die dagen aan symbolen en de verklaring ervan weinig belang hechtte. De Vrijmetselaar Court de Gébelin, schrijver van de *Monde Primitif*, (een ontzaglijk werk in negen dikke delen, dat tuschen 1773 en 1784 het licht zag,) meende echter, dat hij de sleutel tot de taal der symbolen en de allegorieën uit de oudheid gevonden had

.Men moet hem de eer toekennen, dat hij het eerst de aandacht op de Tarot gevestigd heeft, die hij niet aarzelde voor een Egyptisch boek te houden, maar hij dacht er niet aan de symboliek in de Vrijmetselarij te verklaren, waarop hij in zijn geschriften geen enkele toespeling maakt. Bovendien moet men een verklaring van het rituaal de drie eerstegraden bij de schrijvers van maçonnieke werken in de XVIIIe eeuw vergeefs zoeken. Baron de Tschoudy beweert in zijn *Etoile Flamboyante*, dat zijn *Apprenti Philosophe sublime et inconnu* overvloeit van Alchemie. Zoals wij in *Symbolisme Hermétique* uiteengezet hebben, heeft Tschoudy zijn beroemde Catechismus in tweeën gesplitst, n.1. in twee druk verspreide verhandelingen, verschenen in 1681 en 1686, de ene onder de titel *Cosmopolite ou Nouvelle Lumière chimique*, de andere getiteld: *La Lumière sortant par soiesmes des Ténèbres*. Hij is er niet in geslaagd in de Hermetische wijsbegeerte een symbolen-stelsel te herkennen, dat aan de oude metallurgie ontleend is en daarna op dezelfde esoterie toegepast kan worden als de constructieve symboliek der Vrijmetselarij in haar geheel.

Twee antwoorden uit de Catechismus laten in dit opzicht geen twijfel over:

Vraag Wat is het doel, dat de Metselaren nastreven?

Ant. Kennis van de kunst om te vervolmaken, wat de natuur voor het mensdom onvolmaakt heeft gelaten, en om de schat der ware moraal te bereiken.

Vraag Wat is het doel, dat de Wijzen nastreven?

Ant. Kennis van de kunst om te vervolmaken, wat de natuur in het mineralenrijk onvolmaakt heeft gelaten, en om de Schat van de Steen der Wijzen te vinden.

Hoe is het mogelijk, dat onze adept de Steen der Wijzen niet in verband hebben gebracht met de steen, die de Vrijmetselaren bewerken, houwen en polijsten? In de Vrijmetselarij, zowel als in de wijsgerige Alchemie gaat het om een omzetting: n.l. die van het gewone lood in gewijd goud, maar pas bij de dageraad van de 20e eeuw hebben de Vrijmetselaren zich daarvan rekenschap gegeven.